

**«ЧИ БУЛА ТИ ЩАСЛИВА, СКАЖИ, ПЕНЕЛОПО...»
(МОТИВ ЧЕКАННЯ У ЗБІРЦІ М. БРАЦИЛО
«ШОВКОВА ДЕРЖАВА»)**

Життєвий і творчий шлях М. Брацило, «першої україномовної ластівки зросійщеного Запоріжжя» [2, с. 209], дедалі частіше привертає увагу літературознавців. Широкому загальному доступні дослідження О. Стадніченко, Ф. Штейнбрука, П. Юрика, В. Жилінського, А. Рекубрацького. Здебільшого це рецензії, відгуки та критичні статті на окремі видання, однак лірика М. Брацило потребує детальнішого та ґрунтовнішого вивчення у контексті аналізу літературного процесу кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Дослідниця О. Стадніченко стверджує: «До української, зокрема запорізької жіночої поезії (а вона, навіть проживаючи в Києві, не поривала з рідним Запоріжжям і вважала себе запоріжанкою), з Марининою лірикою були привнесені нотки не просто жіночого споглядання життя й очікування жіночого щастя, а свіжого, ніби незайманого жіночого начала, коли жінка, незважаючи на свою слабкість, є сильною, і свою сильну позицію викладає у поезії» [4, с. 79–80].

Особливо виразно сильна жіноча позиція втілена у вірші «Степовичка», який авторка присвятила своїй матері, Людмилі Федорівні Брацило. Лірична героїня цієї поезії зображена волелюбною, впевненою та сміливою: «Дочка степовика – од віку степовичка», «...не спинила хата / Тебе, дочку орла, як не крути, крилату», «Тій, що пила вітри, як не стриножуй, – воля» [1, с. 41].

Разом із тим у ліриці М. Брацило наявний мотив чекання. «От чого навчилася – чекати!» – констатує лірична героїня вірша «Постнезалежне» [1, с. 17].

Виразним прикладом є також вірш «Софія», до якого авторка лишила таку присвяту: «Прабабі моїй Софії, яка до останку вірила, що прадід таки повернеться». Лірична героїня болісно переживає вимушену розлуку з коханим чоловіком та страждає через

зневажливе ставлення суспільства: «Боляче – тілу. І боляче – через сміх / Тих, хто не вірить. Хто знає уже напевне: / Бути – самій» [1, с. 39]. У той же час жінці вдається зберегти добре серце. Приймавши свою гірку долю, вона молиться про те, щоб інших жінок минула така участь: «І молитва щоденна ревна: / Господи, іншим подай – не те. / Господи, іншим – щасливі зорі» [1, с. 39]. Лірична героїня поезії «Софія» – жінка сильна й мудра. Вона, попри тугу й біль, зберігає своє серце чистим від заздрості й зла. Вона вірить і чекає, навіть коли всі навколо втратили віру. Цим лірична героїня М. Брацило подібна до міфічної Пенелопи. Як визначає О. Добринчук: «Для древніх греків образ Пенелопи був зразком для наслідування, який був створений Гомером з метою навчити людей, зокрема, жінок правильної поведінки. Проте в літературі ХХ ст. відбуваються якісні зміни морально-психологічних характеристик класичного зразка в контексті аналізу образів Пенелопи та Одиссея» [3, с. 347]. Найвизначніший у збірці М. Брацило «Шовкова держава» і вірш під назвою «Пенелопа». Лірична героїня порівнює себе з дружиною Одиссея та питає: «Чи була ти щаслива, скажи, Пенелопо, / Тим, що мала надію. Хоча би – надію» [1, с. 304]. В інтерпретації авторки саме надія на зустріч із коханим сповнює чекання сенсу. Підтвердження цієї думки знаходимо у вірші «Знаю, скільки іще не буде...». Лірична героїня зізнається: «Сподіваюсь, ти теж рахуєш / По одному до мене кроки» [1, с. 47].

Мотив чекання в творчій інтерпретації М. Брацило завжди осяяний вірою та надією на зустріч. У вірші «Зневіра» авторка використовує прийом персоніфікації, описуючи емоційний стан ліричної героїні: «Я маю неприборканого звіра / Зі мною котрий день живе зневіра» [1, с. 129]. Поетеса наділяє героїню силою боротися із сумнівами й тиском, вона вірить, що коханий звільнить її від звіра-зневіри: «Та сподіваюсь попри самоту я, / Що прийдеш – і від неї порятуєш» [1, с. 129]. Сама собі жінка зізнається у власній довірливості, але не зрікається надії: «Наївна і довірлива... Така я. / Я ще чекаю. Все іще чекаю» [1, с. 129].

Окрім віри та надії, лірична героїня інтимної лірики збірки М. Брацило «Шовкова держава» визначає для себе життєствердним орієнтиром також любов – всеохопне та самоцінне почуття. «Що з

того, що немає – «нас»? – питає лірична героїня вірша «Не спиш... Який кумедний збіг...» і далі стверджує: – «Я є. Люблю. І тим багата» [1, с. 126]. Любов, навіть без взаємності, сповнює героїню сили. У протиставленні «МИ» – «Я» перемагає особистість: «Без жодного «якби», «або», / Без майбуття, мети і мрії / Живу. Співаю. І любов, / Мов дитинча, під серцем грию» [1, с. 126].

Отже, відображення мотиву чекання у ліриці М. Брацило має такі характерні особливості: оптимізм (впевнена віра та надія на зустріч), самоцінність особистості жінки та сильна жіноча позиція.

Література

1. Брацило М. Шовкова держава : лірика. Київ : Наш формат, 2014. 336 с.
2. Брацило М. Я зроду тут живу... : рання лірика, спогади сучасників. Запоріжжя : Дике поле, 2018. 248 с.
3. Добринчук О. Сучасний погляд на міфологічну Пенелопу (на матеріалі п'єси А. Б. Вальєхо «Вона ткала свої мрії»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологічна*. 2011. Вип. 20. С. 346–352.
4. Стадніченко О. У свічаді слова: література, письменник, час: збірник статей. Запоріжжя : Дике поле, 2017. 182 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-27>

Г. ОНУФРІЄНКО
*Національний університет
«Запорізька політехніка»*

МОВНО-КОГНІТИВНІ ТА КОМУНІКАТИВНО- РИТОРИЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТЕКСТУ ЯК ТРАНСЛЯТОРА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОДУКТИВНОЇ НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ

Сучасна комунікація на всіх локаціях і в усіх жанрових форматах наукового дискурсу (НД) як гетерогенного поняття найскладнішої продуктивної інтелектуальної діяльності індивіда/професійного колективу в соціумі відбувається у світовому просторі в умовах